PRIMANIMA

A prérifarkas, a taxis és a propaganda

PAULÓ-VARGA ÁKOS

MŰFAJI JÁTÉKOK, SZEMÉLYESSÉG, TÁRSADALOMKRITIKA – AZ ELSŐFILMES ANIMÁCIÓS MUSTRA VÁLTOZATLANUL SOKSZÍNŰ.

A Budaörsön megrendezett 8. Primanima Nemzetközi Elsőfilmes Animációs Fesztivál programjába olyan korábbi fesztiválkedvencek is bekerültek, mint a párkapcsolati szorongást érzékletesen bemutató *Szimbiózis* vagy az anyós-sztereotípiákat groteszk látomásba sűrítő *Mamahotel*. A rövidfilmes versenyszekció 60 alkotása közül kiemelkedtek azok, melyek zsánerfilmes alapokra építettek fel archetipikus történeteket. A *Coyote*, a családja elvesztése miatt bosszúra éhes prérifarkas sztorija a '60-as évek grindhouse-filmjeiből merít. A keményebb Adult Swim-animációk (*Mr. Pickles*), valamint a Johnny Ryan-féle stilizált gore stílusában fogant alkotás bővelkedik a thrash-metal betétekre vágott véres jelenetekben, áthatja az éjfekete humor, miközben végig drukkolunk a traumatikus sorsú főhősnek a sikeres vérbosszúhoz. Rebák Tamás METU-s diplomafilmje már a '80-as évek hangulatát idézi. A *Szökési sebesség* színvilága, az ötletesen kidolgozott díszletek és karakterek sikerrel festik le a nyomasztó idegen bolygó hangulatát, melyen a korszak sci-fi hősábrázolásához hű űrhajós egy félelmetes, macskaszerű szörny ellen harcol. A készítők az utolsó fél percben olyan plot twistet kanyarintanak, mely által keserédes barátságtörténetté válik az elsőre szimpla műfajgyakorlatnak látszó alkotás.

A zsánerfilm-játékok mellett a versenyprogram személyesebb hangvételű munkákat is felvonultatott. Öröm volt látni, hogy többen a hazai animációs szcénára kevéssé jellemző módon a verbális történetmesélést választották, sőt, a *Betti*, valamint a *Prímek* legnagyobb erénye egyaránt a kiválóan megírt szövegkönyvben rejlik. Előbbi emellett kortárs animációnk másik fájó hiányát, az aktuális közéleti jelenségekre adott reflexiót sem nélkülözi: a címszereplő egy veterán taxis, aki kulcsfigurája volt az 1989-es taxisblokádnak és a 2016-os Uber-tüntetésnek is. Forgó Betti saját hangján meséli el, hogyan kezdte a szakmát, mit érzett 30 évvel ezelőtt, valamint a taxisok általános megítéléséről is beszél, megkapó őszinteséggel. Ács Zsuzsanna képes közel hozni ezt a népes, sokak által megbélyegzett csoportot a főhős pörgő, köznyelvi fordulatokkal tarkított anekdotái által. Ottlik Anna MOME-s diplomamunkája, a *Prímek* szintén monologizálásra épül, mellyel az emberi kapcsolatok mélyére ás. A főszereplő (Csillag Máté) visszaemlékszik fiatalkorára, a szabálytalanul előtörő emlékek az apjához fűződő ellentmondásos viszonyhoz kapcsolódnak. Ottlik egyszerű, hatásos eszközökkel érzékelteti a kontrasztot a naiv gyermek és a kiábrándult felnőtt gondolatai között: a múltbéli jeleneteket a meleg színek uralják, a jelenben játszódó szekvenciák ezzel szemben fekete-fehérek, élesebb kontúrokkal dolgoznak. A kulcs azonban a remek narráció, mely az elbeszélő karakteres orgánumán túl a következetesen végigvezetett, asszociációkkal tarkított szövegnek köszönhető, melyhez számtalan kreatív képi ötlet is társul.

A változatos hangvételű versenyprogramban kiáltványoknak is jutott hely. Az észt *Táplálékklánc* (*Food Chain*) a fogyasztói társadalom kritikáját fogalmazza meg, radikális eszközökkel. A Liis Kokk és Mari Kivi által rendezett stop-motion etűd egy élelmiszeripari üzem gyártósorára kalauzolja a gyanútlan nézőt, ahol válogatott gusztustalanságok történnek: a brióst csokidarabok helyett döglött legyekkel díszítik, a sajtokba kukacok rágják a lyukakat, a szaloncukrok csokibevonata a WC-ből feltörő massza, az ipari eljárás végén pedig minden termék a szupermarket steril polcain köt ki. Mindez a bizarr karakterdizájnnal és a minőségi animációval megtámogatva lelket és gyomrot próbáló élményt nyújt. Szintén társadalomkritikus téziseket pedzeget a lengyel Marta Magnuska *Inny / The Other* című filmje, mely a propaganda természetére világít rá. A hallgatóság elé kilépő agitátor valaki olyanról beszél, aki más, mint a többiek. A fokozatos démonizálás végül eléri hatását: a tömeg őrjöngve akarja meglincselni a beszéd végére emberi attribútumaitól is megfosztott, veszélyesnek és félelmetesnek tetsző „mást", miközben e metszően aktuális politikai parabola tiszta fehérből induló színvilágán előbb a fekete, majd a vörös veszi át az uralmat. •

Liis Kokk – Mari Kivi
Táplálékklánc